Vlaamse Regering

Voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, het decreet van 12 juli 2013 houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria en het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur

Op voorstel van de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen;

Na beraadslaging,

DE VLAAMSE REGERING BESLUIT:

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Hoofdstuk 1. Inleidende bepaling

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Hoofdstuk 2. Wijzigingen van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging

Art. 2. In artikel 2 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, gewijzigd bij het decreet van 28 oktober 2016, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt de zinsnede "artikel 24, § 1, tweede lid, 2°" vervangen door de zinsnede "artikel 24, § 1, 3°";

2° in het derde lid wordt het woord "Ieder" vervangen door het woord "Het", het woord "moet" vervangen door het woord "kan", en het woord "en" vervangen door het woord "of";

3° aan het derde lid wordt de volgende zin toegevoegd:

"Het intergemeentelijke crematorium kan ook met de gemeente die een begraafplaats beheert, een overeenkomst sluiten waarin bepaald wordt dat het urnenveld, de strooiweide of het columbarium van de gemeentelijke begraafplaats ter beschikking van het aangrenzende intergemeentelijke crematorium wordt gesteld.";

4° het vierde lid wordt opgeheven.

Art. 3. In artikel 6, eerste lid, van hetzelfde decreet wordt tussen het woord "grafconcessies" en het woord "of" de zinsnede ", concessies voor urnenvelden" ingevoegd.

Art. 4. In artikel 10 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden de woorden "De geconcedeerde graven" vervangen door de zinsnede "Geconcedeerde graven, urnenvelden en columbaria";

2° het tweede lid wordt tussen het woord "graf" en het woord "doorlopend" de zinsnede ", de urnenkelder op het urnenveld of de nis van het columbarium" ingevoegd;

3° in het derde lid wordt de zin "Die akte wordt een jaar lang bij het graf en aan de ingang van de begraafplaats uitgehangen." vervangen door de zin "De voormelde akte wordt een jaar lang opgehangen, enerzijds bij het graf, de urnenkelder op het urnenveld of de nis van het columbarium, en anderzijds aan de ingang van de begraafplaats.";

4° in het vierde lid wordt het woord "opdragen" vervangen door het woord "toevertrouwen".

Art. 5. In artikel 13 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 18 april 2008, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het tweede lid wordt het woord "geneesheer" telkens vervangen door het woord "arts";

2° het derde lid wordt vervangen door wat volgt:

"Niet-gecremeerde stoffelijke overschotten worden vervoerd met een lijkwagen of op een andere passende wijze die veilig, hygienisch en respectvol voor de overledene is.".

Art. 6. In artikel 15, §1, van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 9 december 2011, 22 februari 2013 en 28 maart 2014, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het tweede lid worden tussen de zinsnede "uitvaartplechtigheid," en de woorden "evenals over de gemeente" de woorden "het schenken van het stoffelijke overschot aan de wetenschap" ingevoegd;

2° in het derde lid wordt de zinsnede "de aanvraag tot toestemming tot crematie als bedoeld in artikel 20, §1, of met de akte, bedoeld in artikel 20, §2" vervangen door de zinsnede "de aanvraag van de toestemming tot crematie, vermeld in artikel 15bis, § 2, eerste lid, of met de akte, vermeld in artikel 15bis, § 2, tweede lid".

Art. 7. In artikel 19, §1, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 29 maart 2019, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in punt 3° wordt het woord "geneesheer" telkens vervangen door het woord "arts";

2° in punt 4° wordt het woord "geneesheer" vervangen door het woord "arts".

Art. 8. In artikel 22 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij het decreet van 29 maart 2019, wordt het woord "geneesheer" vervangen door het woord "arts".

Art. 9. Artikel 24 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij de decreten van 18 april 2008, 9 december 2011 en 28 oktober 2016, wordt vervangen door wat volgt:

"Art. 24. §1. De as van gecremeerde lijken kan:

1° op de begraafplaats in urnen worden begraven of in een columbarium worden bijgezet;

2° op de begraafplaats worden uitgestrooid, op een perceel dat daarvoor bestemd is;

3° in de territoriale zee die aan het grondgebied van België grenst, worden uitgestrooid, onder de voorwaarden die de Vlaamse Regering bepaalt;

4° op een andere plaats dan de begraafplaats worden uitgestrooid of in een urne worden begraven, met uitzondering van het openbaar domein. Als het een terrein betreft dat niet in eigendom is van de overledene of zijn nabestaanden, is een voorafgaande, schriftelijke toestemming van de eigenaar van het terrein in kwestie vereist;

5° op een andere plaats dan de begraafplaats, ook op het openbaar domein, binnen een zone die door de gemeente afgebakend is, worden uitgestrooid, begraven of bewaard in een urne die vervaardigd is uit biologisch afbreekbare materialen. Als de gemeente geen eigenaar is van het terrein in kwestie, dan sluit ze daarover een overeenkomst met de houder van zakelijke rechten op het terrein;

6° in een urne ter beschikking worden gesteld van de nabestaanden om te worden bewaard op een andere plaats dan de begraafplaats. Als er een einde komt aan de bewaring van de as op een andere plaats dan de begraafplaats, kan de as door toedoen van de nabestaande die er de zorg voor heeft, of zijn erfgenamen, in geval van het overlijden van de voormelde nabestaande, worden teruggebracht naar de begraafplaats om er begraven, bijgezet in een columbarium of uitgestrooid te worden.

§2. Als de meerderjarige overledene geen schriftelijke kennisgeving van de laatste wilsbeschikking heeft overgemaakt als vermeld in artikel 15, §1, tweede lid, kunnen de echtgenoot of de persoon die met de overledene een feitelijk gezin vormde, en alle bloed- of aanverwanten van de eerste graad op gezamenlijk schriftelijk verzoek beslissen om de as van het gecremeerde lijk uit te strooien,

te begraven en te bewaren op een andere plaats dan de begraafplaats als vermeld in paragraaf 1, 4° tot en met 6°.

Als de minderjarige overledene vanaf zestien jaar geen schriftelijke kennisgeving van de laatste wilsbeschikking heeft overgemaakt als vermeld in artikel 15, §1, tweede lid, kan op verzoek van de ouders of voogd beslist worden om de as van het gecremeerde lijk uit te strooien, te begraven en te bewaren op een andere plaats dan de begraafplaats als vermeld in paragraaf 1, 4° tot en met 6°.

§3. Als de overledene geen schriftelijke kennisgeving van de laatste wilsbeschikking heeft overgemaakt als vermeld in artikel 15, §1, tweede lid, en als er geen gezamenlijk schriftelijk verzoek als vermeld in paragraaf 2, eerste lid, is, kan de persoon die in de lijkbezorging voorziet, alleen beslissen over de as-bestemming, vermeld in paragraaf 1, 1° tot en met 3°.

§4. Als de overledene geen schriftelijke kennisgeving van de laatste wilsbeschikking heeft overgemaakt als vermeld in artikel 15, §1, tweede lid, en als er geen echtgenoot of persoon is die met de overledene een feitelijk gezin vormde, of geen bloed- of aanverwanten van de eerste graad, kan de persoon die in de lijkbezorging voorziet, beslissen over de as-bestemming, vermeld in paragraaf 1, 1° tot en met 3° en 5°.

§5. Met behoud van de toepassing van paragraaf 2 tot en met 4 kan, op verzoek van de echtgenoot en van de bloed- of aanverwanten tot en met de tweede graad, een gedeelte van de as van het gecremeerde lijk aan hen worden meegegeven. Als er geen echtgenoot of bloed- of aanverwanten tot en met de tweede graad zijn, kan aan de persoon die in de lijkbezorging voorziet, een gedeelte van de as van het gecremeerde lijk worden meegegeven.

§6. De as van de overledene wordt met respect en eerbied behandeld en kan geen voorwerp uitmaken van een commerciele activiteit, met uitzondering van de activiteiten die verband houden met het uitstrooien of begraven van de as of met het overbrengen ervan naar de plaats waar de as bewaard zal worden.

§7. De persoon die de as in ontvangst neemt, is verantwoordelijk voor de naleving van de bepalingen, vermeld in paragraaf 1 tot en met 6.

§8. De Vlaamse Regering kan de nadere voorwaarden bepalen waaraan de bewaringen, begravingen of uitstrooiingen, vermeld in paragraaf 1, 4° tot en met 6°, moeten voldoen.".

Hoofdstuk 3. Wijzigingen van het decreet van 12 juli 2013 houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria

Art. 10. In het opschrift van het decreet van 12 juli 2013 houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de zinsnede "eredienst, gebouwen" wordt vervangen door de woorden "eredienst en gebouwen";

2° de woorden "en crematoria" worden opgeheven.

Art. 11. In hetzelfde decreet wordt hoofdstuk 4, dat bestaat uit artikel 13 en 14, opgeheven.

Hoofdstuk 4. Wijziging van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur

Art. 12. Aan artikel 396, §2, van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur wordt een punt 3° toegevoegd, dat luidt als volgt:

"3° het betreft een samenwerkingsverband met als enige doelstelling het oprichten en het beheren van een crematorium, vermeld in artikel 2, tweede lid, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging.".

Brussel, ... (datum).

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen,

Bart SOMERS

ONTWERP VAN DECREET TOT WIJZIGING VAN HET DECREET VAN 16 JANUARI 2004 OP DE BEGRAAFPLAATSEN EN DE LIJKBEZORGING, VAN HET DECREET VAN 12 JULI 2013 HOUDENDE TOEKENNING VAN SUBSIDIES VOOR GEBOUWEN VAN DE EREDIENST, GEBOUWEN VOOR DE OPENBARE UITOEFENING VAN DE NIET-CONFESSIONELE MORELE DIENSTVERLENING EN CREMATORIA EN VANHET DECREET VAN 22 DECEMBER 2017 OVER HET LOKAAL BESTUUR

Samenvatting

Het voorliggend ontwerp van decreet wijzigt drie decreten:

- Het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging wordt geactualiseerd:
  - Crematoria zijn niet langer verplicht te beschikken over een urnenveld, een strooiweide en een columbarium;
  - Naast grafconcessies en concessies op columbaria worden ook concessies op urnenvelden mogelijk;
  - De onderhoudsplicht geldt voor alle vormen van concessies;
  - Stoffelijke overschotten moeten niet meer individueel vervoerd worden. Ze kunnen met een lijkwagen worden vervoerd of op een passende wijze die veilig, hygiënisch en met respect voor de overledene verloopt;
  - In de laatste wilsbeschikking zal de declarant ook kunnen aangeven dat hij na het overlijden zijn stoffelijk overschot wil schenken aan een wetenschappelijke instelling;
  - De bepaling over de as-bestemming wordt herschreven en verduidelijkt;
  - Verouderd taalgebruik wordt aangepast;
  - Een technische rechtzetting wordt doorgevoerd.
- In het decreet van 12 juli 2013 houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria worden de subsidies voor crematoria geschrapt. Het opschrift van het decreet wordt aangepast.
- In artikel 396, §2, van decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur wordt een punt 3° toegevoegd, zodat crematoria kunnen worden opgericht en beheerd door opdrachthoudende verenigingen met private deelname.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

1. Inleiding

1. De gewesten zijn sinds 1 januari 2002 bevoegd voor de regelgeving met betrekking tot de begraafplaatsen en de lijkbezorging. Voor het Vlaamse Gewest is die bevoegdheid omschreven in het decreet van 16 januari 2004 op de

begraafplaatsen en de lijkbezorging1 (hierna het decreet begraafplaatsen te noemen).

2. Het decreet begraafplaatsen nam de basisbeginselen over van de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging:

- de verschuldigde eerbied aan de overledene en aan zijn eventuele wilsbeschikking én aan de nabestaanden;
- de precieze afbakening van de verantwoordelijkheid van de overheid bij het funeraire gebeuren en de privé-verantwoordelijkheid én het waarborgen, door de overheid, van het neutrale karakter van de (inter)gemeentelijke begraafplaatsen;
- het principe van de ruime invulling van het begrip gemeentelijke autonomie in deze beleidsmaterie. Het toekennen van een belangrijke rol aan de gemeenten is verantwoord: een gemeente staat het dichtst bij de burger en is het best in staat om rekening te houden met de lokale omstandigheden in deze gevoelige beleidsmaterie.

Om aan dit laatste principe tegemoet te komen werd het decreet begraafplaatsen opgevat als een kaderdecreet. Het decreet begraafplaatsen legt de algemene principes vast, waardoor de lokale besturen een eigen beleid kunnen voeren, afgestemd op de lokale gebruiken en gevoeligheden. Dat principe blijft behouden.

3. Daarnaast voerde het decreet begraafplaatsen een aantal belangrijke vernieuwingen door zoals de verhoging van de minimale termijn voor de bewaring van een niet-geconcedeerd graf van vijf naar tien jaar, de uitbreiding van de eventuele inhoud van de laatste wilsbeschikking, het niet langer verplichte gebruik van een doodskist, het meenemen van (een symbolisch gedeelte van) de as na een crematie enzovoort.

4. Het decreet begraafplaatsen wordt verder uitgewerkt in drie uitvoeringsbesluiten:

- het besluit van de Vlaamse Regering van 14 mei 2004 tot organisatie, inrichting en beheer van begraafplaatsen en crematoria2;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 21 oktober 2005 tot bepaling van de voorwaarden waaraan een doodskist of een ander lijkomhulsel moet beantwoorden3;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 24 februari 2006 tot vaststelling van de wijzen van lijkbezorging, de as-bestemming en de rituelen van de levensbeschouwing voor uitvaart opgenomen in laatste wilsbeschikking4.

[1] Gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 10 februari 2004.
[2] Gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 28 juni 2004.
[3] Gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 15 december 2005.
[4] Gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 24 februari 2006.

5. Omzendbrief BA-2006/03 van 10 maart 2006 betreffende de toepassing van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging en de uitvoeringsbesluiten legt de voormelde regelgeving nader uit en verduidelijkt die. In de daarop volgende jaren werden een aantal aanpassingen doorgevoerd aan het decreet, die voornamelijk waren ingegeven vanuit de wens naar een steeds persoonlijkere invulling van de lijkbezorging door de overledene zelf of door de nabestaanden. De omzendbrief van 2006 werd niet aangepast aan de verschillende decreetwijzigingen.

6. Het thema begraafplaatsen en lijkbezorging leeft. Dat blijkt uit de talrijke parlementaire vragen en de verschillende conceptnota's[5] over het onderwerp. Het is een actueel item, waar ook de media regelmatig belangstelling voor tonen. Zo kwamen en komen onderwerpen als het toelaten van nieuwe alternatieven voor lijkbezorging zoals alkalysche hydrolyse en humusatie, het lijkenvervoer, het invoeren van een kwaliteitslabel voor de uitvaartsector, de natuurbegraafplaatsen,… regelmatig in de actualiteit.

2. Beleidsmatige context

7. Het Regeerakkoord 2019-2024 (luik binnenlands bestuur en stedenbeleid) schrijft:

"Het decreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging en het decreet Lokaal Bestuur passen we aan zodat ook private actoren het initiatief kunnen nemen tot de oprichting en het beheer van een crematorium, binnen een duidelijk toezichtkader van de Vlaamse overheid (bv. op het vlak van ethiek, milieunormen,…). Daarnaast evalueren we, in overleg met de lokale besturen en andere betrokkenen (uitvaartondernemers, crematoria,…) of er nog andere actualisaties mogelijk en wenselijk zijn."

8. Op basis van de bepalingen in het Regeerakkoord werd een overlegtraject gestart met alle stakeholders in functie van de verdere uitwerking. Naast memoranda en andere inzichten van de diverse actoren werden ook de inzichten vanuit het parlement meegenomen in dit voorbereidende traject.

9. De Vlaamse Regering keurde op 17 december 2021 de conceptnota met wijzigingsvoorstellen aangaande de regelgeving begraafplaatsen en lijkbezorging goed. De conceptnota bevat de krijtlijnen en timing van het wijzigingsvoorstel om het privaat initiatief bij de oprichting en het beheer van crematoria vorm te geven en verduidelijkt de andere voorstellen om de regelgeving inzake begraafplaatsen

[5] Parlementsleden Katrien Schryvers e.a. dienden 3 conceptnota's in over nieuwe regelgeving inzake begraafplaatsen en lijkbezorging (2013-2014, 2018-2019 en 2020-2021).

en lijkbezorging te actualiseren. Er wordt conform het regeerakkoord niet gekozen voor een allesomvattend, nieuw decreet, maar wel voor aanpassingen en actualisaties aan de bestaande regelgeving, waarvan de basisprincipes behouden blijven. Het uitgangspunt blijft het voorzien in een kaderdecreet, waarbij de lokale besturen een eigen beleid kunnen bepalen, zonder dat alles centraal in detail wordt geregeld.

B. Totstandkoming

10. In het voorbereidingstraject naar aanleiding van de decreetwijziging vond op 11 en 25 februari 2021 en 11 maart 2021 overleg plaats met de verschillende belanghebbenden: de uitvaartsector (Uitvaartunie Vlaanderen, Funebra[6]), het Verenigd Netwerk van Crematoria (hierna: VNOC), lokale besturen (VVSG, Netwerk Begraafplaatsen Vlaanderen, VLAVABBS[7], stad Gent, Stad Antwerpen en gemeente Kampenhout), FOD Binnenlandse Zaken en verschillende Vlaamse beleidsdomeinen (Agentschap Zorg en Gezondheid, Agentschap Natuur en Bos, Agentschap Onroerend Erfgoed, OVAM, Agentschap Ruimte, Vlaamse Milieumaatschappij). De agenda van die overlegmomenten werd bepaald door de visieteksten van de verschillende actoren (het VNOC, Uitvaartunie Vlaanderen, Funebra, VVSG en het Netwerk Begraafplaatsen Vlaanderen) en de conceptnota's van enkele parlementsleden. Voor een overzicht van de verschillende wijzigingsvoorstellen die de belanghebbenden in hun visieteksten hebben toegelicht, wordt verwezen naar de conceptnota van de Vlaamse Regering van 17 december 2021.

11. Na goedkeuring van de conceptnota door de Vlaamse Regering op 17 december 2021 werden de door de Vlaamse Regering weerhouden wijzigingsvoorstellen toegelicht aan de voormelde belanghebbenden. Dat overleg vond plaats op 27 januari 2022.

12. De Vlaamse Regering keurde het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, van het decreet van 12 juli 2013 houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria en van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur op 13 januari 2023 goed. Op basis van het advies van de Vlaamse toezichtcommissie voor de verwerking van

[6] Funebra is de Belgische federatie van begrafenisondernemers.
[7] VLAVABBS is de Vlaamse Vereniging van Ambtenaren en Beambten Burgerlijke Stand vzw.

persoonsgegevens wordt deze memorie geconformeerd aan artikel 6 van de Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (hierna de AVG genoemd).

C. Inhoud

13. Het ontwerp van decreet regelt volgende aspecten:

- Beperkt privaat initiatief bij de oprichting en het beheer van crematoria;
- Crematorium als entiteit zonder urnenveld, strooiweide en columbarium;
- Subsidiestop voor crematoria;
- Concessies op urnenvelden en uitbreiding van de onderhoudsplicht naar alle vormen van concessies;
- Vervoer stoffelijk overschot;
- Schenken van het lichaam aan de wetenschap in laatste wilsbeschikking
- As-bestemming;
- Aanpassing verouderd taalgebruik en technische rechtzetting.

1. Beperkt privaat initiatief bij de oprichting en het beheer van crematoria

14. Op vandaag kan een crematorium in Vlaanderen uitsluitend worden opgericht en beheerd door een gemeente of een intergemeentelijk samenwerkingsverband[8]. De wet van 8 januari 1998 wijzigde de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging bepaalde uitdrukkelijk dat enkel een gemeente of een vereniging van gemeenten een crematorium kan oprichten en beheren. Artikel 2, tweede lid van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging heeft deze lijn doorgetrokken.

15. De Vlaamse Overheid heeft de afgelopen jaren de nodige investeringen gedaan en heeft er bewust voor gekozen om regionale crematoria te bouwen. Er werd steeds gestreefd naar een afstand tot een crematorium die niet veel groter is dan 25 km.

- *<u>Capaciteit crematoria versus behoefte</u>*

16. Vlaanderen heeft op vandaag 12 crematoria[9] met in totaal 41 ovens. Al deze crematoria samen geven een theoretische capaciteit van 107.406 crematies of

[8] Artikel 2, tweede lid van het decreet bepaalt: *"Enkel een gemeente of een intergemeentelijk samenwerkingsverband kan een crematorium oprichten en beheren."*
[9] De crematoria zijn gelegen in Brugge, Kortrijk, Oostende, Lochristi, Aalst, Sint-Niklaas, Wilrijk, Turnhout, Zemst, Holsbeek, Lommel en Hasselt.

128.887 crematies per jaar, indien er respectievelijk 5 en 6 dagen per week wordt gecremeerd.

Crematorium	Aantal ovens	Cap/dag	5d-week	6d-week	Jaar (5d/w)	Jaar (6d/w)
Oostende	2	16	80	96	4 160	4 992
Brugge	4	32	160	192	8 320	9 984
Kortrijk	3	21	105	126	5 460	6 552
Lochristi	5	40	200	240	10 400	12 480
St-Niklaas	3	24	120	144	6 240	7 488
Aalst	3	24	120	144	6 240	7 488
Antwerpen	6	144	720	864	37 440	44 928
Turnhout	2	48	240	288	12 480	14 976
Zemst	3	24	120	144	6 240	7 488
Hofheide	3	24	120	144	6 240	7 488
Lommel	3	30	150	180	7 800	9 360
Hasselt	4	32	160	192	8 320	9 984
Totaal	**41**	**459**	**2 295**	**2 754**	**119 340**	**143 208**
Onderhoud (10%)					11 934	14 321
Totaal					**107 406**	**128 887**

Bron: VNOC

17. In 2020 vonden er in Vlaanderen 48.360 crematies plaats[10], wat ruim onder de theoretische capaciteit van de crematoria ligt. Zelfs in 2060, waarin het aantal crematies op 58.702 wordt geschat[11], is er nog ruim voldoende capaciteit met de bestaande crematoria. Men voorziet in de volgende 10 jaar een geleidelijke stijging van het aantal crematies tot 75%. In 2018 werd de kaap van 70% reeds overschreden. Het absoluut aantal te verwachten crematies zou jaarlijks stijgen tot 2050 en dan licht dalen:

	Absoluut aantal te verwachten crematies (75%)
2020	48.360
2030	50.682
2040	55.726
2050	59.745
2060	58.702

Bron: VNOC en FOD Economie

- *Spreiding van de crematoria*

18. De intergemeentelijke samenwerkingsverbanden hebben sinds 1995 de spreiding van de crematoria over het Vlaamse grondgebied zorgvuldig gepland. Daarbij hielden ze rekening met volgende uitgangspunten:

- afstand voor de nabestaanden (maximaal 20 à 25 km);
- economische leefbaarheid (1 crematorium per 400.000 – 500.000 inwoners);
- haalbare kostprijs voor de burgers;
- demografische gegevens met stijging van de sterftecijfers;
- stijging van het aantal crematies.

[10] Het aantal uitgevoerde crematies is terug te vinden op de website van het Verenigd Netwerk van Openbare Crematoria (VNOC): www.vnoc.be.
[11] Bron: VNOC en FOD Economie

19. Op vandaag is er over de verschillende provincies een voldoende evenwichtige spreiding van de crematoria aanwezig. Een aantal intergemeentelijke samenwerkingsverbanden participeert in installaties over de gewestgrenzen, dit met het oog op een degelijke nabijheid in hun werkingsgebied. Zo heeft IGS Westlede voor het zuidelijk deel van de provincie Oost-Vlaanderen een afspraak gemaakt met het crematorium van Frasnes-lez-Anvaing.

- *De kostprijs van een crematie*

20. In de Vlaamse openbare crematoria zijn de prijzen vrij stabiel. De publieke crematoria hanteren bovendien sociale tarieven voor overledenen die moeten rekenen op steun van het OCMW.

- *Milieueffecten*

21. Om een crematie te voltrekken is toevoer van energie nodig opdat de temperatuur van de oven en het stoffelijk overschot op 800°C kan gebracht of gehouden worden. Alle ovens in Vlaanderen gebruiken momenteel aardgas als energiebron. Dat is een fossiele brandstof, waarvan de voornaamste component, koolstof, in de atmosfeer terechtkomt onder de vorm van CO2-gas. CO2 draagt evenwel bij tot klimaatverandering. Ook het lichaam voegt een aanzienlijke hoeveelheid energie toe aan het crematieproces[12]. De sector neemt de alternatieven op een serieuze manier in overweging en volgt de ontwikkelingen daarrond op de voet.

22. Een crematieoven wordt zelf-ondersteunend qua energieverbruik vanaf de tweede of derde crematie van een dag. Het opwarmen van een koude oven vraagt excessief veel energie; het verder bedrijven van een warme oven vraagt weinig tot geen extra energie onder de vorm van aardgas. Vanaf dat ogenblik gebeuren bijkomende crematies dus koolstofneutraal zolang er geen onderbrekingen zijn. Vanuit milieustandpunt[13] duurt de werkdag van een crematielijn dan ook best zo lang mogelijk (12 uur). Om op dergelijke aaneensluitende manier te kunnen cremeren moet een organisatie over voldoende vraag tot crematies beschikken, zoals dat nu het geval is in de bestaande crematoria. In cijfers: voor de crematoria

[12] CO2-gas als gevolg van crematie beïnvloedt de netto-toename van CO2 in de atmosfeer niet en draagt dus niet bij tot klimaatverandering. Het is korte-cyclus-CO2 komend van koolstof die gedurende iemands leven werd vastgelegd in zijn eigen lichaam. Ook bij begraven komt slechts de lichaamseigen koolstof opnieuw vrij. Voor wat het lichaam zelf betreft, is er dus weinig onderscheid tussen cremeren en begraven.
[13] Over andere polluenten dan CO2 zoals zwavel, kwik en dioxines wordt hier niet gepraat. Die worden immers alle tot zeer lage restwaarden teruggebracht door de complexe rookgasreinigingslijnen waarmee crematieovens nu zijn uitgerust. De werkingsduur van een crematielijn verandert daaraan niets.

van Oost-Vlaanderen kan een versnippering van capaciteit tot veertig keer meer gasverbruik leiden, wat het equivalent is van 1 miljoen kg CO2 per jaar.

23. Kortom, hoe meer crematoria, hoe minder crematies er per crematielijn plaatsvinden, dus hoe groter de ecologische voetafdruk van iedere crematie wordt.

- *De crematorium-intercommunale*

24. In de op 17 december 2021 goedgekeurde conceptnota drukte de Vlaamse Regering de voorkeur uit om crematoria ook te laten oprichten en beheren door een intergemeentelijk samenwerkingsverband, waarin een private rechtspersoon met een minderheidsparticipatie kan deelnemen, de zogenaamde 'crematoriumintercommunale'.

25. De crematorium-intercommunale zal als opdrachthoudende vereniging met (beperkte) private deelname onderworpen zijn aan een goedkeuringstoezicht op het vlak van de oprichting van de intercommunale, statutenwijzigingen en bij een eventuele toetreding van de vereniging tot een andere rechtspersoon. Bovendien geldt een algemeen bestuurlijk toezicht ten aanzien van de beslissingen van de organen van de crematorium-intercommunale. Dat houdt in dat de toezichthoudende overheid bij klacht de beslissingen en handelingen van de crematorium-intercommunale kan toetsen aan het recht en het algemeen belang.

26. De mogelijkheid tot oprichting van een crematoriumintercommunale, als zijnde een opdrachthoudende vereniging met private deelname, vergt geen aanpassing van het decreet begraafplaatsen. Wel wordt een derde punt toegevoegd aan artikel 396, §2 van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur.

2. Subsidiestop voor crematoria

27. Op basis van het decreet van 12 juli 2013 houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria kan de Vlaamse overheid de bouw van infrastructuur van crematoria subsidiëren. De subsidie kan toegekend worden voor de nieuwbouw of verbouwing met het oog op het oprichten van een nieuw crematorium en de uitbreiding van bestaande installaties. Daarnaast kunnen bepaalde projectonderdelen in aanmerking komen voor de subsidie, zoals de oveninstallatie, een nieuwbouw, administratieve lokalen, ceremonieruimten en omgevingsaanleg.

28. Zoals onder punt 1 al werd verduidelijkt, zijn de bestaande crematoria gebiedsdekkend en beschikken ze over meer dan voldoende capaciteit voor het aantal uit te voeren crematies, zowel nu als in de verre toekomst. De bouw van bijkomende crematoria is bijgevolg niet noodzakelijk. De bestaande crematoria hebben de voorbije decennia de belangrijkste investeringen uitgevoerd. Door de decreetwijziging zal een (beperkte) private deelname bij de oprichting en het beheer van crematoria mogelijk worden, wat kan leiden tot inbreng van privaat kapitaal. In de conceptnota van 17 december 2021 gaf de Vlaamse Regering ook te kennen het besluit van 14 mei 2004 tot organisatie, inrichting en beheer van begraafplaatsen en crematoria zo te zullen aanpassen dat toekomstige, nog op te richten crematoria, voortaan ook kunnen bestaan uit een louter technische entiteit, zonder een openbaar gedeelte.

29. Al deze argumenten nemen de noodzaak tot het verlenen van subsidies aan crematoria in de toekomst weg. De artikelen 13 en 14 van het decreet begraafplaatsen worden daarom opgeheven. De opheffing van deze artikelen noodzaakt de aanpassing van het besluit van 20 december 2013 van de Vlaamse Regering betreffende de toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria. Dat zal in een later stadium gebeuren.

3. Crematorium als entiteit zonder urnenveld, strooiweide en columbarium

30. De huidige decretale verplichting dat ieder gemeentelijk of intergemeentelijk crematorium moet beschikken over een urnenveld, een strooiweide en een columbarium wordt herleid tot een mogelijkheid. Op die manier kunnen de bestaande urnenvelden, strooiweiden en columbaria van de huidige crematoria behouden blijven. Eventuele bijkomende crematoria hoeven echter niet te voorzien in urnenvelden, strooiweiden en columbaria.

4. Concessies op urnenvelden en uitbreiding onderhoudsplicht naar alle vormen van concessies

31. Het huidige artikel 6 van het decreet begraafplaatsen voorziet uitsluitend in de mogelijkheid om grafconcessies en concessies voor columbaria te verlenen. Het voormeld artikel wordt uitgebreid, zodat gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden ook concessies kunnen verlenen op urnenvelden. Op die manier wordt een hiaat in het decreet weggewerkt.

32. De onderhoudsplicht wordt bovendien uitgebreid naar alle vormen van concessies. Niet alleen geconcedeerde graven, maar ook de urnenkelders op urnenvelden en de nissen in de columbaria moeten onderhouden worden. Zo worden alle vormen van concessies, wat de onderhoudsplicht betreft, op dezelfde manier behandeld.

5. Vervoer stoffelijk overschot

33. Volgens het huidige decreet moet een niet-gecremeerd stoffelijk overschot individueel vervoerd worden met een lijkwagen of op een andere passende wijze. Het decreet wordt zo aangepast dat rekening kan worden gehouden met de (toekomstige) maatschappelijke evoluties op het vlak van lijkenvervoer. Het woord 'individueel' wordt op vraag van de uitvaartsector geschrapt. Voorts wordt op voorstel van alle belanghebbenden verduidelijkt dat onder 'passende wijze' wordt verstaan veilig, hygiënisch en met respect voor de overledene.

6. Schenken van het lichaam aan de wetenschap in laatste wilsbeschikking

34. Eenieder kan vanaf de leeftijd van zestien jaar tijdens zijn leven vrijwillig een schriftelijke kennisgeving van zijn laatste wilsbeschikking overmaken aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn gemeente. Die laatste wilsbeschikking kan handelen over de wijze van lijkbezorging, de as-bestemming, het ritueel van de levensbeschouwing voor de uitvaartplechtigheid, evenals over de gemeente waar men begraven wil worden of de gemeente waar de as begraven, bijgezet of uitgestrooid moet worden, evenals over de vermelding van het bestaan van een uitvaartcontract.

35. Aan het artikel 15, §1, tweede lid van het decreet begraafplaatsen wordt de mogelijkheid toegevoegd om in de laatste wilsbeschikking aan te geven dat het stoffelijke overschot wordt geschonken aan een wetenschappelijke instelling. Deze aanvulling van artikel 15, §1, tweede lid van het decreet begraafplaatsen vergt ook een aanpassing van het besluit van de Vlaamse regering van 24 februari 2006 tot vaststelling van de wijzen van lijkbezorging, de as-bestemming en de rituelen van de levensbeschouwing voor uitvaart opgenomen in laatste wilsbeschikking. Daarin zal ook worden opgenomen op welke manier de wetenschappelijke instelling op de hoogte moet worden gebracht van de wens van de declarant.

7. As-bestemming

36. Voor bepaalde as-bestemmingen, opgenomen in artikel 24 van het decreet begraafplaatsen, is, bij gebrek aan een wilsbestemming, een gezamenlijk schriftelijk verzoek vereist van zowel de echtgenoot of van diegene met wie de overledene een feitelijk gezin vormde als van alle bloed- of aanverwanten van de eerste graad. Het gaat meer bepaald om het uitstrooien van de as op een andere plaats dan de begraafplaats (m.u.v. het uitstrooien op de aan het grondgebied van België grenzende territoriale zee), het begraven van de urne op een andere plaats dan de begraafplaats en het bewaren van de urne op een andere plaats dan de begraafplaats. Is de overledene minderjarig, dan is een verzoek van de ouders of voogd vereist, tenzij de minderjarige vanaf 16 jaar een laatste wilsbeschikking heeft afgeleverd bij de ambtenaar van burgerlijke stand.

37. In artikel 24 van het decreet begraafplaatsen wordt verduidelijkt wie over welke as-bestemming kan beslissen bij gebrek aan een laatste wilsverklaring van de overledene. Bovendien wordt de mogelijkheid om een symbolisch gedeelte van de as mee naar huis te nemen uitgebreid tot de persoon die in de lijkbezorging voorziet als er geen echtgenoot en bloed- of aanverwanten tot en met de tweede graad zijn.

38. Uiteraard kunnen heel wat discussies over onder meer de as-bestemming vermeden worden als de overledene zijn laatste wensen heeft vastgelegd in een laatste wilsverklaring bij de ambtenaar van de burgerlijke stand.

8. Aanpassing terminologie en technische rechtzetting

39 Tot slot wordt verouderd woordgebruik in het decreet aangepast. Zo wordt het woord “geneesheer” op vraag van het Agentschap Zorg en Gezondheid vervangen door het woord “arts”. De term “geneesheer” wordt ook in de federale wetgeving niet meer gebruikt.

40. De decreetwijziging wordt aangegrepen om in artikel 15, §1, derde lid een technische rechtzetting door te voeren. In dat artikel wordt nog verkeerdelijk verwezen naar artikel 20, dat bij decreet van 29 maart 2019 tot wijziging van diverse bepalingen van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging werd opgeheven.

D. Totstandkomingsprocedure

Het ontwerp van decreet zal voor advies worden voorgelegd aan de Raad van State.

E. Advies Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens

De Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens (hierna VTC) heeft op 7 maart 2023 advies uitgebracht bij dit voorontwerp van besluit (advies nr. 2023/019).

In haar advies besluit de VTC dat het voorgelegde voorontwerp voldoende waarborgen zou kunnen bieden wat de bescherming van de persoonsgegevens van de betrokkenen betreft, op voorwaarde dat daarin volgende elementen bijkomend worden geïmplementeerd, inzonderheid:

- de rechtvaardigingsgrond toevoegen aan het Ontwerp, minstens aan de memorie (luik 2);
- de verwerkingsverantwoordelijke opnemen in het Ontwerp (luik 4);
- een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling uitvoeren (luik 4);
- de categorieën persoonsgegevens duidelijker afbakenen (luik 5);
- de bewaartermijn bepalen, minstens criteria opnemen in het Ontwerp die toelaten om de bewaartermijn te bepalen en deze termijnen verantwoorden in de memorie (luik 5);
- de nodige maatregelen nemen voor de juistheid van de gegevens (luik 6);
- de transparantiemaatregelen uitwerken (luik 7).

In wat volgt wordt puntsgewijs verduidelijkt of dit VTC-besluit wordt gevolgd en of dat tot tekstaanpassing leidt:

1. *de rechtvaardigingsgrond toevoegen aan het Ontwerp, minstens aan de memorie (luik 2);*

De VTC gaat er van uit dat de gegevens verwerkt worden op basis van de rechtvaardigingsgrond "taak van algemeen belang", waar het gaat om het ontvangen van documenten en het opvolgen ervan. De VTC beveelt aan om deze rechtvaardigingsgrond toe te voegen aan de tekst van het ontwerp of de memorie. Dat wordt gevolgd en de memorie van toelichting wordt in die zin **aangepast**.

2. *de verwerkingsverantwoordelijke opnemen in het Ontwerp (luik 4);*

Volgens de VTC moet de tekst van het ontwerp aangevuld worden met de verwerkingsverantwoordelijke. Artikel 15, §1, tweede lid van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging bepaalt nochtans dat elkeen vanaf 16 jaar een schriftelijke kennisgeving van zijn laatste wilsbeschikking

kan overmaken *aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn gemeente*. Ook artikel 24 van datzelfde decreet kan niet anders geïnterpreteerd worden dan dat de gemeente verwerkingsverantwoordelijke is.
Deze aanbeveling van de VTC wordt daarom **niet gevolgd.**

3. een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling uitvoeren (luik 4);

De VTC adviseert een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling (hierna: GEB) in het voorontwerp van decreet op te nemen. Dit wordt **niet gevolgd**. De GEB-regel vloeit rechtstreeks voort uit artikel 35 van de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Het komt aan elke verwerkingsverantwoordelijke toe om te bepalen of zo'n GEB-beoordeling vereist is. In deze treedt het lokaal bestuur zelf op als verwerkingsverantwoordelijke.

De VCT acht een GEB nodig aangezien ze ervan uitgaat dat er een bijzondere categorie van persoonsgegevens betrokken is, m.n. gezondheidsgegevens.
Aangezien dit niet het geval is (zie verder onder punt 4.), lijkt een GEB in elk geval niet vereist.

4. de categorieën persoonsgegevens duidelijker afbakenen (luik 5);

De VTC beveelt aan de categorieën persoonsgegevens duidelijker af te bakenen. De VTC spreekt over identificatie- en contactgegevens (naam en voornaam), verblijfsgegevens (hoofdverblijfplaats) en gezondheidsgegevens (overlijden). Wat die laatste categorie, gezondheidsgegevens, betreft, is niet duidelijk waarom de VTC die vermeldt. De AVG-verordening is niet van toepassing op de persoonsgegevens van overleden personen. Bovendien dient de wilsbeschikking enkel om na te gaan in welke mate de lijkbezorging, die de nabestaanden wensen, in overeenstemming is met de laatste wil. Dat heeft niets te maken met gezondheidsgegevens. De categorieën, enerzijds identificatie- en contactgegevens en anderzijds de verblijfsgegevens, zijnde de 'gewone' persoonsgegevens kunnen uit het ontwerpdecreet worden afgeleid. Het moet immers duidelijk zijn van wie de laatste wilsbeschikking uitgaat.
Dit advies wordt daarom **niet gevolgd.**

5. de bewaartermijn bepalen, minstens criteria opnemen in het Ontwerp die toelaten om de bewaartermijn te bepalen en deze termijnen verantwoorden in de memorie (luik 5);

De bewaartermijn van bestuursdocumenten wordt geregeld door het Bestuursdecreet van 7 december 2018. Artikel III.87 Bestuursdecreet bevat de criteria volgens dewelke de termijnen worden bepaald. Het betreft de manier bij uitstek waarop binnen het Vlaamse bestuurslandschap de bewaring van gegevens wordt bepaald.
De aanbeveling om de bewaartermijnen in de regelgeving zelf op te nemen wordt daarom **niet gevolgd**.

6. de nodige maatregelen nemen voor de juistheid van de gegevens (luik 6);

De verplichting dat persoonsgegevens juist moeten zijn en zo nodig moeten worden geactualiseerd, wordt al opgelegd door artikel 5, lid 1, onder d) AVG. Het is niet noodzakelijk om dit nog eens in dit voorontwerp van decreet op te nemen.
Het standpunt van de VTC om de nodige maatregelen rechtstreeks in het voorontwerp van decreet op te nemen wordt daarom **niet gevolgd.**

7. de transparantiemaatregelen uitwerken (luik 7).

Het grondwettelijk beginsel van de lokale autonomie brengt mee dat het in eerste instantie toekomt aan de lokale besturen om, in overleg met hun DPO, te bepalen/regelen hoe ze de verwerkingen concreet organiseren. Het komt aan de verwerkingsverantwoordelijken toe om de nodige maatregelen te nemen en deze ook te kunnen aantonen (verantwoordingsplicht). Daarbij is het mogelijk dat de lokale besturen de AVG op een verschillende manier toepassen. Binnen het gegevensbeschermingsrecht wordt aangenomen dat er niet één enkele oplossing of manier van werken mogelijk is, maar dat een verwerkingsverantwoordelijke meerdere mogelijkheden daartoe heeft[14].

Deze aanbeveling wordt daarom **niet gevolgd.**

De VTC stelt terecht dat het decreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging geen bepalingen inzake de bescherming van persoonsgegevens bevat. Haar aanbeveling om de bestaande regelgeving te screenen op AVG-conformiteit en navenant aan te passen wordt ter harte genomen bij een volgende decreetwijziging.

[14] Dit standpunt is in lijn met eerder ingenomen standpunten van de Vlaamse Regering. Zie onder meer de nota van de Vlaamse Regering over het decreet van 17 februari 2023 tot wijziging van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur.

F. Advies gegevensbeschermingsautoriteit

Gelet op het uitzonderlijk grote aantal adviesaanvragen dat momenteel bij de Autoriteit wordt ingediend en bij gebrek aan voldoende personele middelen, besliste het Kenniscentrum van de Gegevensbeschermingsautoriteit op de zitting van 27 april 2023 om te verwijzen naar het standaardadvies nr. 65/2023 van 24 maart 2023 betreffende de redactie van normatieve teksten (https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/advies-nr.-65-2023.pdf).

In dit algemene advies wordt gewezen op de belangrijkste eisen waaraan elke norm die de verwerking van persoonsgegevens regelt, moet voldoen.

De Vlaamse Regering meent dat het voorliggende ontwerpbesluit, in combinatie met de regeling in het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur, en de AVG-regelgeving, de betrokkenen toelaten om duidelijk te kunnen begrijpen welke verwerkingen met hun gegevens zullen worden uitgevoerd en onder welke omstandigheden die verwerkingen zijn toegestaan.

Dit standaardadvies geeft **geen aanleiding** tot tekstaanpassingen.

G . Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid. In toepassing van artikel 6, § 1, VIII, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen zijn de gewesten bevoegd voor de materie van de begraafplaatsen en de lijkbezorging.

II. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen nadere toelichting.

Artikel 2

In artikel 2, eerste lid, van het decreet begraafplaatsen wordt de verwijzing naar artikel 24, §1, tweede lid, 2°, van het decreet aangepast. Artikel 24 van het decreet wordt herwerkt, waardoor het uitstrooien op de aan het grondgebied van België grenzende territoriale zee wordt opgenomen in artikel 24, §1, 3°, van het decreet begraafplaatsen.

Het gemeentelijk of intergemeentelijk crematorium is door de wijziging van artikel 2, derde lid van het decreet begraafplaatsen niet langer verplicht om zelf te beschikken over een urnenveld, een strooiweide en een columbarium. Met deze wijziging kunnen nieuwe crematoria in de toekomst worden opgevat als louter technische entiteiten (zonder openbaar gedeelte), waar uitsluitend gecremeerd wordt. Een crematorium hoeft dus zelf geen urnenveld, strooiweide en columbarium aan te bieden. De bestaande urnenvelden, strooiweiden en columbaria van de huidige crematoria kunnen evenwel behouden blijven. De wijziging biedt het crematorium ook de mogelijkheid om bijvoorbeeld alleen over een urnenveld, strooiweide of columbarium te beschikken.

Het intergemeentelijk crematorium zal nog steeds met de gemeente die een begraafplaats beheert een overeenkomst kunnen sluiten waarin bepaald wordt dat het urnenveld, de strooiweide of het columbarium van de gemeentelijke begraafplaats ter beschikking van het aangrenzende intergemeentelijke crematorium wordt gesteld. Het gewijzigde derde lid van artikel 2 moet evenwel worden samen gelezen met het eerste lid van artikel 2. Dat betekent dat het lokaal bestuur er steeds zal moeten op toezien dat het geheel van begraafplaatsen op het grondgebied van de gemeente alle vormen van lijkbezorging aanbiedt die bepaald zijn in het decreet begraafplaatsen, met uitzondering van de wijze van lijkbezorging, vermeld in artikel 24, §1, 3° (uitstrooiing op de aan het grondgebied van België grenzende territoriale zee).

Artikel 3

Artikel 6 van het decreet begraafplaatsen wordt zo aangepast dat gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden op de gemeentelijke, respectievelijk intergemeentelijke begraafplaatsen ook concessies voor urnenvelden kunnen verlenen. Dat is volgens een strikte lezing van het huidig artikel 6 niet mogelijk. De huidige bepaling van het decreet laat alleen grafconcessies en concessies voor columbaria toe. Met deze aanpassing wordt het hiaat opgevuld, zodat gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden kunnen steunen op een duidelijke decretale rechtsgrond voor het verlenen van concessies voor urnenvelden op de gemeentelijke, respectievelijk intergemeentelijke begraafplaats.

Artikel 4

In het eerste lid van artikel 10 van het decreet begraafplaatsen wordt de onderhoudsplicht uitgebreid naar alle vormen van concessie. Niet alleen grafconcessies moeten onderhouden worden, maar ook de geconcedeerde urnenvelden en de geconcedeerde columbaria. Alle vormen van concessies worden op het vlak van de onderhoudsplicht op gelijke wijze behandeld.

De uitbreiding van de onderhoudsplicht van concessies in het eerste lid van artikel 10 van het decreet begraafplaatsen maakt ook een aanpassing van het tweede en het derde lid van artikel 10 noodzakelijk. In het tweede lid van artikel 10 wordt omschreven in welke omstandigheden de gemeente of het intergemeentelijk samenwerkingsverband onderhoudsverzuim vaststelt bij een specifiek graf, bij een specifieke urnenkelder in het urnenveld of bij een specifieke nis in het columbarium. Het derde lid van artikel 10 van het decreet begraafplaatsen wordt op dezelfde manier uitgebreid. De akte wordt een jaar lang zowel bij het graf, de verwaarloosde urnenkelder van het urnengraf of bij de verwaarloosde nis van het columbarium als aan de ingang van de begraafplaats uitgehangen. Bij vaststelling van herstel door de burgemeester of zijn gemachtigde wordt de uitgehangen akte verwijderd.

In het vierde lid van artikel 10 van het decreet begraafplaatsen wordt het woord “opdragen” vervangen door “toevertrouwen”. Het gaat om een aanpassing van verouderd taalgebruik. Het decreet begraafplaatsen wordt zo in overeenstemming gebracht met de terminologie, gebruikt in het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur.

Artikel 5

De wet van 11 augustus 2017 houdende diverse bepalingen inzake gezondheid heeft onder Hoofdstuk 5, Afdeling 9, een modernisering ingevoerd van de terminologie, zoals gehanteerd in de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994 en diverse keren gewijzigd. Zo bepaalt artikel 43, 1°, van de wet van 11 augustus 2017 dat in de Nederlandse tekst van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994 en diverse keren gewijzigd, het woord "geneesheer" telkens wordt vervangen door het woord "arts”. De term “geneesheer” is verouderd en wordt in de federale wetgeving niet meer gebruikt. In artikel 13, tweede lid, van het decreet begraafplaatsen wordt het woord “geneesheer” daarom vervangen door het woord “arts”.

Het derde lid van artikel 13 van het decreet begraafplaatsen regelt het vervoer van niet-gecremeerde stoffelijke overschotten. Deze bepaling wordt aangepast om tegemoet te komen aan de huidige en toekomstige maatschappelijke evoluties op het vlak van lijkenvervoer. Zo is het niet langer vereist dat niet-gecremeerde stoffelijke overschotten individueel worden vervoerd. Het gezamenlijk vervoer van verschillende stoffelijke overschotten sluit immers niet uit dat dit met de aan de overledenen verschuldigde eerbied verloopt. Voorts komt elke type vervoer dat verloopt op een passende wijze die veilig, hygiënisch en respectvol voor de overledene is, in aanmerking voor het overbrengen van het stoffelijk overschot. Het toezicht op het fatsoenlijk vervoer van de stoffelijke overschotten berust bij de

gemeenteoverheid. Het vervoer van de as blijft vrij, voor zover dit uiteraard fatsoenlijk verloopt.

Artikel 6

Artikel 15, §1, tweede lid van het decreet begraafplaatsen wordt zo aangepast dat de declarant in de laatste wilsbeschikking zal kunnen aangeven dat hij zijn lichaam wil schenken aan een wetenschappelijke instelling. De verdere modaliteiten zullen worden opgenomen in het besluit van de Vlaamse Regering van 24 februari 2006 tot vaststelling van de wijzen van lijkbezorging, de asbestemming en de rituelen van de levensbeschouwing voor de uitvaartplechtigheid die kunnen opgenomen worden in de schriftelijke kennisgeving van de laatste wilsbeschikking die aan de ambtenaar van de burgerlijke stand kan overgemaakt worden.

De verwerkingen van persoonsgegevens aangaande de laatste wilsbeschikking zijn gebaseerd op de vervulling van een taak van algemeen belang[15], waar het gaat om het ontvangen van documenten en het opvolgen ervan.

In artikel 15, §1, derde lid, van het decreet begraafplaatsen wordt een technische rechtzetting doorgevoerd. De huidige bepaling verwijst nog naar artikel 20 van hetzelfde decreet. Dat artikel werd evenwel opgeheven met het decreet van 29 maart 2019 tot wijziging van diverse bepalingen van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging. De verwijzing naar artikel 20 is dus niet meer correct. In artikel 15, §1, derde lid, van het decreet zal worden verwezen naar de toestemming tot crematie, vermeld in artikel 15bis, §2, eerste lid, van het decreet en naar de akte, vermeld in artikel 15bis, §2, tweede lid, van het decreet.

Artikel 7

In artikel 19, §1, 3°, en 4° van het decreet begraafplaatsen wordt, in navolging van het voormelde artikel 5, het woord "geneesheer" vervangen door het woord "arts".

Artikel 8

In artikel 22 van het decreet begraafplaatsen wordt, in navolging van de voormelde artikelen 5 en 7, het woord "geneesheer" vervangen door het woord "arts".

Artikel 9

[15] Zie art. 6 van Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG.

Artikel 24 van het decreet begraafplaatsen regelt de as-bestemming na crematie. Dat artikel is herschikt en deels vervangen door een nieuwe tekst, om de verschillende as-bestemmingen en de specifieke regeling per as-bestemming te verduidelijken. Het artikel is zo opgebouwd dat eerst een overzicht wordt gegeven van de verschillende as-bestemmingen, waarna wordt bepaald wie over welke as-bestemming kan beslissen.

De as van gecremeerde lijken kan worden bewaard, uitgestrooid of begraven op verschillende locaties (op de begraafplaats of op een andere plaats dan de begraafplaats). De bestaande as-bestemmingen worden overgenomen.

Voor het uitstrooien, begraven en bewaren van de as op een andere plaats dan de begraafplaats, zoals bepaald in het nieuwe artikel 24, §1, 4° tot en met 6°, van het decreet begraafplaatsen blijft de bestaande regeling behouden. Heeft de overledene daarover zelf geen schriftelijke kennisgeving van de laatste wilsbeschikking afgelegd, dan is een gezamenlijk schriftelijk verzoek vereist van zowel de echtgenoot of van diegene met wie de overledene een feitelijk gezin vormde als van alle bloed- of aanverwanten van de eerste graad. Deze bepaling is dus overgenomen uit de vorige tekst.

Is de overledene minderjarig, dan blijft het verzoek van de ouders of voogd vereist voor de as-bestemmingen, vermeld in het nieuwe artikel 24, §1, 4° tot en met 6°, van het decreet begraafplaatsen, tenzij de minderjarige vanaf zestien jaar daarover een uitdrukkelijke wens heeft geuit in een laatste wilsbeschikking bij de ambtenaar van de burgerlijke stand. Ook deze regeling wordt overgenomen.

Indien de partner en nabestaanden in eerste lijn niet tot een consensus komen over een as-bestemming buiten de begraafplaats, dan vallen ze terug op de as-bestemmingen, vermeld in artikel 24, §1, 1° tot en met 3°, van het decreet begraafplaatsen: begraven of bijzetten van de urne op de begraafplaats of het uitstrooien op de strooiweide van de begraafplaats of op de aan het grondgebied van België grenzende territoriale zee. De nabestaande die voorziet in de lijkbezorging kiest dan één van deze laatste as-bestemmingen. Dat wordt uitdrukkelijk opgenomen in artikel 24, §3 van het decreet begraafplaatsen.

In de situatie waarin de overledene geen laatste wilsverklaring heeft vastgelegd en er ook geen partner en bloed- of aanverwanten van de eerste graad zijn, moet het mogelijk zijn dat de persoon die zich in dat geval opwerpt om de begrafenis te regelen (bijvoorbeeld een dichte vriend van de overledene) en de kosten ervan op zich neemt, er kan voor kiezen de as uit te strooien of de urne te bewaren of te begraven op een voor het publiek toegankelijke locatie, zoals de gemeentelijke begraafplaats of een door de gemeente afgebakende zone. Die persoon zal de urne niet op een private locatie kunnen bewaren of begraven, dit om eventuele discussies te vermijden, maar zal wel een symbolisch gedeelte van de as van de

overledene kunnen ontvangen. Dat wordt vastgelegd in artikel 24, § 4 en §5, van het decreet begraafplaatsen.

Het begrip 'persoon die in de lijkbezorging voorziet' volgt in deze de gangbare interpretatie die de rechtspraak eraan geeft. Dat is de persoon die door zijn affectieve band met de overledene geacht wordt het best diens voorkeur inzake lijkbezorging, of nog, de vermoedelijke wil van de overledene gekend te hebben[16].

De verwerkingen van persoonsgegevens aangaande de as-bestemming zijn gebaseerd op de vervulling van een taak van algemeen belang[17].

Geschillen over as-bestemmingen behoren tot de bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg, die ook in kort geding kan gevat worden.

Artikel 24, §1, 1°, van het decreet begraafplaatsen neemt de tekst over van oude artikel 24, §1, eerste lid. Het woord "geplaatst" wordt evenwel vervangen door het woord "begraven". Op die manier omvat artikel 24, §1, 1° zowel het begraven in een graf of urnenkelder op de begraafplaats, als het bewaren of bijzetten van de asurn op de begraafplaats.

Artikel 10

De opheffing van de bepalingen over de toekenning van subsidies aan crematoria, vermeld in artikel 11 van dit ontwerp van decreet, noopt tot een aanpassing van het opschrift van het decreet 12 juli 2013 houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria. Het opschrift komt immers niet langer overeen met de inhoud van het decreet.

Om die reden worden de woorden 'en crematoria' weggelaten uit het opschrift van het voormelde decreet van 12 juli 2013. Bovendien wordt tussen de woorden 'subsidies voor gebouwen van de eredienst' en de woorden 'gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening' de komma vervangen door het woord 'en'.

Artikel 11

Op basis van het decreet van 12 juli 2013 kan Vlaamse overheid de bouw van infrastructuur van crematoria subsidiëren. De subsidie kan toegekend worden voor de nieuwbouw of verbouwing met het oog op het oprichten van een nieuw

[16] Zie o.m. Luik 25 november 1994, Rev.trim.dr.fam. 1997, 202; Vred. Leuven (3de kanton) 29 oktober 2015, T.Vred. 2016, 538.
[17] Zie art. 6 van Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG

crematorium en de uitbreiding van bestaande installaties (artikel 13 van het decreet van 12 juli 2013). Daarnaast kunnen bepaalde projectonderdelen in aanmerking komen voor de subsidie, zoals de oveninstallatie, een nieuwbouw, administratieve lokalen, ceremonieruimten en omgevingsaanleg (artikel 14 van het decreet van 12 juli 2013).

De bestaande crematoria zijn gebiedsdekkend. In elke Vlaamse provincie zijn er verschillende crematoria gevestigd. De capaciteit van die crematoria voldoet bovendien ruimschoots aan het huidige en toekomstige aantal crematies. Dat betekent dat de bouw van bijkomende crematoria niet noodzakelijk is. De bestaande crematoria beschikken overigens reeds over een uitgebreide infrastructuur, waarin de voorbije decennia werd geïnvesteerd. Daarnaast maakt een aanpassing van artikel 396, §2, van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur een (beperkte) private deelname bij de oprichting en het beheer van crematoria mogelijk, wat kan leiden tot de inbreng van privaat kapitaal. Al deze aspecten nemen de noodzaak aan subsidies weg.

Artikel 13 en 14 van het decreet van 12 juli 2013 worden bijgevolg opgeheven.

Artikel 12

Artikel 2, tweede lid van het decreet begraafplaatsen bepaalt dat enkel een gemeente of een intergemeentelijk samenwerkingsverband een crematorium kan oprichten en beheren. Het decreet begraafplaatsen laat dus geen privaat initiatief toe bij de oprichting en het beheer van een crematorium. Het is een louter overheidsgebeuren.

Artikel 396, §2, van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur wordt zo aangepast dat privaatrechtelijke rechtspersonen in beperkte mate kunnen deelnemen in een samenwerkingsverband met rechtspersoonlijkheid met als enige doelstelling het oprichten en beheren van een crematorium. De inbreng van privaatrechtelijke rechtspersonen is in overeenstemming met artikel 452 van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur toegestaan als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:
1° de inbreng kan geen controle of blokkerende macht opleveren;
2° de privaatrechtelijke rechtspersonen kunnen geen beslissende invloed op de vereniging uitoefenen;
3° de gezamenlijke inbreng van de privaatrechtelijke rechtspersonen mag niet meer bedragen dan 49% van het totale maatschappelijk kapitaal.

Crematoria zijn doorgaans georganiseerd als opdrachthoudende vereniging. Deze rechtsvorm kan via een statutenwijziging worden omgevormd naar een opdrachthoudende vereniging met private deelname, in zoverre wordt voldaan aan de voormelde voorwaarden van artikel 452 van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur.

De crematorium-intercommunale is als opdrachthoudende vereniging met private deelname onderworpen aan een goedkeuringstoezicht op de oprichting van de intercommunale en de statutenwijzigingen en bij een eventuele toetreding van de vereniging tot een andere rechtspersoon. Bovendien geldt een algemeen bestuurlijk toezicht ten aanzien van de beslissingen van de organen van de crematorium-intercommunale. Dat houdt in dat de toezichthoudende overheid bij klacht de beslissingen en handelingen van de crematorium-intercommunale kan toetsen aan het recht en het algemeen belang. In bijzondere situaties kan eventueel dwangtoezicht worden toegepast.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen,

Bart Somers